

Fundusz sołecki w działaniu

Fundusz sołecki po nowemu

W dniu 21 lutego 2014 r. Sejm uchwalił znowelizowaną ustawę o funduszu sołeckim (Dz. U. 2014, poz. 301). Już 11 marca 2014 r. – w Dniu Sołtysa – Prezydent RP podpisał tę ustawę w Łasku w obecności setek sołtysów, a dnia 20 marca 2014 r. weszła ona w życie.

Zmian w stosunku do „starej” ustawy z dnia 21 lutego 2009 r. jest tak dużo, że można mówić o nowej ustawie o funduszu sołeckim. Uwzględniają one podstawowe postulaty zgłaszane wcześniej przez sołtysów oraz członków rad sołeckich do Krajowego Stowarzyszenia Sołtysów, a także w zamyśle ustawodawcy mają na celu zachęcenie nieprzekonanych poprzednio władz gmin do zastosowania u siebie tego narzędzia aktywizacji mieszkańców.

Co się nie zmieniło

Aby nie popełnić błędów w tworzeniu funduszu sołeckiego w gminie i korzystaniu z niego przez mieszkańców należy jednak pamiętać, że kilka podstawowych spraw pozostaje niezmiennych. I tak:

1. Aby uchwała rady gminy o wyodrębnieniu w budżecie gminy środków funduszu sołeckiego, albo o ich niewyodrębnieniu, była ważna – nadal musi być podjęta w nieprzekraczalnym terminie do dnia 31 marca roku poprzedzającego rok budżetowy (rok budżetowy to rok, w którym budżet gminy jest realizowany). Jednakże trzeba w tym przypadku uczynić jedno zastrzeżenie – rady gmin, jeśli podjęły raz uchwałę, w której zgodziły się na fundusz sołecki, np. w końcu marca 2014 r. albo uczynią to pierwszy raz w marcu 2015 r., już nie muszą jej powtarzać w kolejnych latach (są to postanowienia art. 2 ust. 3 nowej ustawy). Przywilej taki nie dotyczy rad gmin, które nie wyrażają zgody na utwo-

czenie funduszu sołeckiego w swojej gminie, gdyż tak jak poprzednio tak i teraz – pod rządami nowej ustawy – muszą uchwalać każdego roku do dnia 31 marca stosowną uchwałę zawierającą owe „nie” (art. 2 ust. 4).

2. Nadal wójt ma termin do 31 lipca roku poprzedzającego rok budżetowy na przekazanie sołtysom w swojej gminie, jakie konkretnie kwoty przypadają im sołectwom na rok następny z funduszu sołeckiego.

3. Nadal przedsięwzięcia wybrane i wskazane we wniosku przez zebranie wiejskie do realizacji i sfinansowania z kwoty przypadającej sołectwu z puli funduszu sołeckiego muszą być „zadaniami własnymi gminy”. Muszą też „służyć poprawie warunków życia mieszkańców” i być „zgodne ze strategią rozwoju gminy” – są to wymogi art. 2 ust. 6 nowej ustawy. Zadania własne są wymienione w art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1591 wraz z późniejszymi zmianami). Wniosek zebrania wiejskiego musi wskazywać konkretne przedsięwzięcia, a nie ogólny cel, musi zawierać ich uzasadnienie i szacunek kosztów, które z kolei muszą mieścić się w ramach kwoty przypadającej sołectwu. Niedoświadczenie kosztów czyli podanie zaniżonej kwoty niż przedsięwzięcie faktycznie kosztuje – dyskwalifikuje wniosek. Wójt musi go odrzucić.

4. Nie zmieniają się także wymogi proceduralne dotyczące wniosku

zebrania wiejskiego i termin przekazania go wójtowi. Tak więc zebranie wiejskie, które uchwali wniosek – musi być prawomocne i musi się odbyć w takim terminie, aby sołtys zdążył przekazać wniosek wójtowi do 30 września roku poprzedzającego rok budżetowy. Jest to bowiem tzw. termin zawity, inaczej mówiąc nieprzekraczalny, co oznacza, że wniosek przekazany po tym terminie jest nieważny i powinien być przez wójta odrzucony. Zebranie wiejskie musi jak poprzednio podjąć uchwałę o uchwaleniu wniosku ze wskazaniem przedsięwzięć do sfinansowania z kwoty funduszu sołeckiego wraz z oszacowaniem kosztów i uzasadnieniem. A do wniosku przekazanego wójtowi też należy dołączyć niezbędne dokumenty (uchwałę o uchwaleniu wniosku, protokół z zebrania wiejskiego, protokół komisji uchwał i wniosków, podpisaną listę obecności uczestników).

5. Nie zmienia się też zasada obliczania (algorytm) wysokości kwoty, która przypadnie każdemu konkretnemu sołectwu z puli funduszu sołeckiego.

Co się zmieniło

Zmiany są różnorodne i obejmują procedurę uruchamiania funduszu sołeckiego przez rady gmin i wysokość rekompensaty dla gmin wydatków poczynionych z funduszu oraz nowe obowiązki dla wójtów, jak i nowe możliwości dla mieszkańców. I tak:

1. Rada gminy, która pod rządami nowej ustawy raz wyrazi zgodę na wyodrębnienie funduszu so-

łeckiego w budżecie gminy, to jeśli nadal jest za funkcjonowaniem funduszu sołeckiego, w kolejnych latach już nie musi jej podejmować. Nie dotyczy to rad gmin, które nie zgadzają się na uruchomienie w gminie funduszu sołeckiego. Swój brak zgody na wyodrębnienie w budżecie gminy środków funduszu sołeckiego muszą, tak jak poprzednio, uchwalać w każdym roku do dnia 31 marca, aż do zmiany decyzji na „tak”. Niepodjęcie żadnej uchwały będzie uznane przez wojewodów i RIO za złamanie ustawy.

2. Znacząco zwiększa się procentowo wysokość refundacji dla gmin wydatków wykonanych z puli funduszu sołeckiego odpowiednio: z 10% poprzednio na 20% obecnie, z 20% poprzednio na 30% obecnie i z 30% poprzednio na 40% obecnie. Należy podkreślić, że nie jest to zwiększenie kwoty refundacji o 10, 20 i 30% tylko w pierwszym przypadku – aż o 100%, w drugim o 50%, a w trzecim o 33%. I dla większości gmin posiadających na swoim terenie sołectwa – jest to gra warta świeczki. Wskazuje na to gwałtowny wzrost liczby rad gmin, które pod rządami nowej ustawy uchwaliły zgodę na fundusz sołecki – z mniej więcej połowy z 2174 (na których terenie są sołectwa) w 2013 r. aż do 64% w 2014 r. (według danych Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji)

3. Obecnie sołectwa znajdujące się w jednej gminie mogą wspólnie realizować jedno albo kilka wspólnych przedsięwzięć z funduszu sołeckiego. Poprzednio takiej możliwo-

ści nie było. Umożliwia to art. 6 ust. 1 nowej ustawy. Jednakże nie oznacza to, że wspólnie uchwała się wniosek i sporządza jedno oszacowanie kosztów oraz uzasadnienie i składa jeden wniosek wójtowi. Nie! Każde z sołectw zamierzających wspólnie zrealizować przedsięwzięcie (niezależnie czy ma być realizowane na terenie tego sołectwa czy innego sołectwa w gminie) musi odrębnie uchwalić wniosek na własnym zebraniu wiejskim i odrębnie przekazać wójtowi w ustawowym terminie, tj. najpóźniej do 30 września roku poprzedzającego rok budżetowy (jest to wymóg zawarty w art. 6 ust. 2). Dużo sołtysów pyta czy wspólne przedsięwzięcia z funduszu sołeckiego mogą być realizowane tylko przez bezpośrednio sąsiadujące sołectwa, czy niekoniecznie. Nie muszą to być bezpośrednio sąsiadujące sołectwa, co wynika ze sformułowania użytego w przepisie art. 6 ust. 3 „innego sołectwa w danej gminie” a nie „sąsiedniego”. Należy przy tym we wniosku wskazać, gdzie konkretnie, na obszarze którego sołectwa ma być zrealizowane owo wspólne przedsięwzięcie.

Należy też przestrzegać procedur, terminów i wymogów dotyczących wniosku wskazującego wspólne przedsięwzięcie. Są one takie same jak w przypadku „zwyčajnego” wniosku.

4. Nowa ustawa umożliwiła przepisami art. 7 ust. 1-4 zmianę przedsięwzięcia albo ich zakresu w trakcie roku budżetowego. Nie było to możliwe za „starej ustawy”. Obecnie w roku, w którym już mają być realizowane przedsięwzięcia zebranie wiejskie może złożyć do wójta wniosek o zmianę jednego lub więcej przedsięwzięć wska-

zanych we wcześniejszym wniosku na nowe albo o zmianę zakresu przedsięwzięć starych, uchwalonych w poprzednim wniosku. Jednak musi to być uzasadnione, a nie być wynikiem kaprysu. Zgodnie z art. 7 ust. 1 można to zrobić nie wcześniej niż po uchwaleniu budżetu gminy na dany rok i nie później niż do dnia 31 października roku budżetowego (tj. roku realizacji przedsięwzięć). Naruszenie tych terminów skutkować będzie zgodnie z art. 7 ust. 3 odrzuceniem

zrzuconego przez wójta na nowy, poprawny wniosek. Teraz jest to możliwe. Jednak trzeba bardzo się sprężyć, gdyż czasu na poprawienie wniosku jest mało. Przepis art. 5 ust. 8 nakazuje bowiem sołtysowi przekazać nowy wniosek uchwalony przez zebranie wiejskie radzie gminy (za pośrednictwem wójta) w terminie 7 dni od otrzymania przez sołtysa od wójta informacji o odrzuceniu wniosku. W tym czasie należy więc zwołać i przeprowadzić nowe zebranie

wniosku przez wójta. Wniosek o zmianę przedsięwzięcia lub przedsięwzięć albo ich zakresu nie może też doprowadzić do przekroczenia kwoty przypadającej sołectwu na rok budżetowy, gdyż to będzie podstawą do odrzucenia wniosku przez wójta zgodnie z art. 7 ust. 2 nowej ustawy.

5. Poprzednio zebranie wiejskie nie mogło po 30 września roku poprzedzającego rok budżetowy zmienić wadliwego wniosku od-

nie wiejskie, które uchwalili poprawny wniosek i wraz ze wszystkimi niezbędnymi dokumentami – przekazać go radzie gminy (za pośrednictwem wójta). Rada gminy ma 30 dni na jego rozpatrzenie i jeśli spełnia on wymogi ustawowe, to ma obowiązek uchwalić jego przyjęcie. A wójt wówczas jest zobowiązany do wykonania uchwały rady gminy. Jednakże gdy poprawiony wniosek zawiera choćby jedną wadę wy-

mienioną w ustawie, albo nie spełnia wymienionych w niej wymogów to i tak rada ma obowiązek go odrzucić.

O czym powinien pamiętać wójt i urzędnicy

Pod rządami nowej ustawy wójt ma obowiązek przekazania do dnia 31 lipca roku poprzedzającego rok budżetowy wojewodzie informacji o wysokości kwot przypadających wszystkim sołectwom w gminie z puli funduszu sołeckiego. Dzień 31 lipca roku poprzedzającego rok budżetowy należy traktować jako zawity, a więc nieprzekraczalny. Zaniedbanie tego obowiązku zgodnie z przepisami art. 3 ust. 3-5 nowej ustawy o funduszu sołeckim skutkuje utratą przez gminę prawa do refundacji. I w 2014 r. po kilku wójtów w każdym województwie nie przekazało tej informacji wojewodom w terminie. Rekordzistami są wójtowie mazowieccy – tego obowiązku nie dopełniło ich aż 37.

Warto dodać, że wnioski gmin o refundację powinny być składane na obowiązujących formularzach, których wzór stanowi załącznik do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 25 stycznia 2010 r. (Dz. U. Nr 21, poz. 106). Urzędnicy powinni też przestrzegać terminu na złożenie wniosku wojewodzie, określonego w rozporządzeniu na dzień 31 maja roku następnego po roku realizacji wydatków. Zwrot zgodnie z tym rozporządzeniem powinien wpłynąć na rachunek gminy do dnia 31 sierpnia roku następnego po roku realizacji danych wydatków przez gminę z funduszu sołeckiego.

Joanna Iwanicka